

ACTIVITATEA DESFĂȘURATĂ DE PARTIDUL COMUNIST ROMÂN ȘI PARTIDUL SOCIAL-DEMOCRAT DIN OLTENIA ÎN CADRUL UNITĂȚII DE ACȚIUNE A CLASEI MUNCITOARE, A FRONTULUI UNIC MUNCITORESC – 1921–1944

de PETRE SECELEANU

Expoziția istorică a confirmat și confirmă justetea ideilor și tezelor socialismului științific cu privire la necesitatea și importanța fundamentală a unității clasei muncitoare în lupta pentru instaurarea puterii oamenilor muncii și construirea orânduirii noi, socialiste.

Vom încerca în cele ce urmează să desprindem unele aspecte majore, trăsături și concluzii ale experienței organizațiilor Partidului Comunist și Partidului Social-Democrat din Oltenia referitoare la activitatea desfășurată în vederea făuririi unității de acțiune a clasei muncitoare în perioada anilor 1921—1944.

Legată atât de antecedentele și tradițiile luptei proletariatului român, cât și de complexitatea și specificitatea vieții social-politice a României în epoca interbelică, lupta pentru frontul unic muncitoresc a reprezentat o coordonată majoră și o permanență în activitatea partidului nostru. Preocupările, eforturile neîntrerupte și realizările succesive pe linia făuririi unității muncitorești de acțiune derivate din imperativul istoric al asigurării rolului de hegemon al proletariatului în mișcarea revoluționară a maselor largi populare, constituie un element principal de referință la care se cuvine raportate, într-o măsură sau alta, toate succesele Partidului Comunist Român în perioada de care ne ocupăm.

Apărută pe scena societății românești în perioada 1860—1870 mișcarea muncitorească a cunoscut un proces continuu de creștere, concomitent cu extinderea și dezvoltarea forțelor și relațiilor de producție capitaliste. Desăvârșirea formării statului național unitar român în anul 1918 a realizat cadrul necesar înmănușării și dezvoltării mai rapide a tuturor forțelor

revoluționare și progresiste. Mișcarea muncitorească și socialistă a căpătat noi dimensiuni.

Acționînd unită în numeroasele demonstrații și în mari acțiuni greviste, al căror punct culminant l-a reprezentat greva generală din octombrie 1920, la care a participat întregul proletariat din România, clasa muncitoare s-a manifestat ca o forță impunătoare, de care clasele dominante au trebuie să țină seama.

Stimulat puternic de victoria și ideile Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, procesul rapid de radicalizare a maseilor muncitoare din țara noastră s-a întrepătruns cu o susținută acțiune de clarificare ideologico-politică în rîndurile Partidului Socialist.

Situația internă și internațională, luptele de clasă din perioada avîntului revoluționar imediat următor primului partid revoluționar de tip nou să conducă clasa muncitoare și celelalte forțe progresiste în lupta pentru înfăptuirea unor adînci transformări sociale.

Exponent al voinței mișcării muncitorești, organizate, P.C.R. a fost creat în mai 1921 ca unic reprezentant legitim al proletariatului din întreaga țară. Transformarea Partidului Socialist în Partid comunist era chemată să dea un conținut nou și să ridice pe o treaptă superioară unitatea clasei muncitoare din România.

Crearea Partidului Comunist Român, pe baza ideologiei marxist-leniniste a marcat o etapă nouă, superioară, atît pe plan politic și ideologic, cît și organizatoric în mișcarea revoluționară din România, în dezvoltarea detașamentului de avangardă al clasei muncitoare, a dat un nou și puternic avînt luptelor politice și sociale desfășurate de masele largi populare din țara noastră.¹

„Făurirea Partidului Comunist din România a reprezentat victoria concepției revoluționare a socialismului științific, a marxism-leninismului revoluționar, constituind un moment istoric, de importanță deosebită în mișcarea revoluționară din țara noastră, în organizarea luptei viitoare a proletariatului, a maselor asuprite din România“.²

Nesocotînd însă voința liber exprimată a mării majorități a membrilor Partidului Socialist de făurire a unui partid consecvent revoluționar și profitînd de situația grea creată de autoritățile burgheze partidului comunist abia născut, ca urmare a arestărilor masive, înscenărilor judiciare și persecuțiilor de tot felul, elementele social-democratice de dreapta, izolate și ex-

cluse din organizațiile de partid încă din februarie 1921, au purces, în iunie 1921, la înjghebarea de organizații proprii, reunite sub titulatura de Federația Partidelor Socialiste din România.

Cît privește situația pe plan sindical, trebuie, de asemenea, relevat că în spiritul unor tradiții de multe decenii și al unor importante poziții cucerite, clasa muncitoare a militat pentru menținerea și consolidarea unității.

În condițiile dezbinării mișcării muncitorești de către liderii social-democrați de dreapta, cu grave repercursiuni asupra luptelor revoluționare și democratice din țara noastră, precum și ale necesității unui timp relativ îndelungat în vederea clarificărilor cerute de realizarea unității politico-ideologice și organizatorice a clasei muncitoare pe baza marxism-leninismului, Partidul Comunist Român și-a propus, ca orientare tactică și sarcina imediată, majoră, făurirea unității de acțiune proletară. În legătură cu aceasta, el s-a adresat de nenumărate ori liderilor organizațiilor politice și sindicale reformiste cu propunerea de făurire a Frontului Unic Muncitoresc, explicînd noțiunile de ordin principial și practic acestui imperativ. Sub titlul „Din nou facem apel la Frontul Unic“, organul central de presă al P.C.R. „Socialismul“ scria : „Să lăsăm pentru moment divergențele de idei care ne despart (...) și să ne dăm mîna pentru a respinge uriașul atac capitalist. Să ne unim într-un front unic al tuturor organizațiilor, grupărilor și instituțiilor proletare pentru înlăturarea teroarei albe, pentru eliberarea muncitorilor din închisori, pentru desființarea tribunalelor ilegale și casarea sentințelor trecute, pentru organizarea în sindicate și apărarea lor“.³

În pofida atitudinii negative adoptate de majoritatea liderilor social-democrați, spiritul de luptă unitară a cîștigat treptat teren în rîndurile mișcării muncitorești. Eforturile desfășurate cu perseverență în această direcție de P.C.R. — s-au conjugat cu atitudinea muncitorilor și a unor cadre cinstite din rîndurile organizațiilor social-democrate de apropiere și de colaborare cu partidul comunist și cu organizațiile de masă revoluționare îndrumate de el. În condițiile în care atenția opiniei publice largi era captată de o amplă campanie opoziționistă îndreptată împotriva principalului partid al claselor dominante, Partidul Liberal, Partidul Comunist Român și-a intensificat eforturile de realizare a unității de acțiune muncitorești, pentru a da consistența și pregătirea campaniei amintite“.

„Activitatea partidului — se subliniază în Programul P.C.R. — a fost mult îngreunată de lipsa unității, de neînțelegerea și necunoașterea aprofundată a realităților și proceselor social-politice ce aveau loc în România. Aceasta s-a reflectat, îndeosebi, în adoptarea unor poziții greșite în legătură cu problema națională și colaborarea cu alte forțe muncitorești și democratice, ceea ce a avut o influență negativă asupra îndeplinirii rolului organizatoric al partidului în lupta clasei muncitoare a maselor largi populare. La toate acestea, a contribuit și faptul că uneori în conducerea partidului s-au aflat oameni ce nu cunoșteau realitățile țării, inclusiv cetățeni ai altor state“.⁴

Aflați permanent în fruntea luptei muncitorimii din Craiova, Calafat, Cetate, Filiași, Bechet, Turnu-Severin, comuniștii din Oltenia și-au demonstrat, odată cu capacitatea de a conduce și organiza acțiunile revoluționare, hotărârea de a acționa ferm pentru transformarea din temelii a societății românești. Organizațiile comuniste, de tineret și femei, secțiile locale ale organizațiilor de masă organizate și îndrumate de partid, sindicatele, au inițiat și condus numeroase acțiuni revendicative pentru apărarea și cucerirea de noi drepturi și libertăți democratice. Alături de ele au acționat, mai târziu, și organizațiile aparținând P.S.D. și Partidului Socialist Unitar.

Demonstrațiile de la 1 Mai, întrunirile și mitingurile, tipărirea unor publicații și manifeste, conflictele de muncă, acțiunile de luptă ale țărănimii, funcționarilor, intelectualilor, sînt aspecte care concentrează imaginea luptei revoluționare a maselor muncitoare unite din Oltenia din perioada interbelică.

După scoaterea partidului comunist și a organizațiilor sale de masă în afara legii, mișcarea revoluționară din Oltenia a trecut la reorganizarea sa pe baze ilegale. Începutul acestei activități l-a marcat crearea în august 1924, din inițiativa conducerii Partidului comunist, a Secretariatului regional al partidului, în componența căruia au intrat, pînă în 1926, județele: Mehedinți, Gorj, Dolj, Romanați, Olt, Vâlcea și Pitești.⁵

Comuniștii din Oltenia au acordat o mare atenție reorganizării, pe baze revoluționare, a mișcării sindicale, pe temeiul luptei de clasă, menținerii unității de acțiune al proletariatului. Ca urmare, la Craiova au fost reorganizate sindicatele lucrătorilor tipografi, metalurgiști, țimplari, cismari, chelneri, și asimilați muncitorilor și micilor slujbași, C.F.R., sindicatul presei din Oltenia și altele.⁶ La Turnu-Severin și-au reluat activitatea în noile condiții Comisia sindicală locală, sindica-

tele lucrătorilor de la Șantierul Naval, C.F.R., timplarilor, croitorilor, sindicatul „Cerna“, al lucrătorilor din port și rampa gării etc.⁷

Au fost reorganizate unele sindicate la Corabia și Caracăl.⁸ În anul 1923, sindicatele muncitorilor metalurgiști din Turnu-Severin, lucrătorilor portuali și cismarii din Corabia, muncitorilor metalurgiști și lucrătorilor brutari din Craiova și altele, constituite pe temeiul Frontului Unic Muncitoresc s-au afiliat Consiliului general al sindicatelor unitare.⁹

Integrându-se în lupta generală desfășurată pe plan național de mișcarea muncitorească, sindicatele din Oltenia au folosit acțiunile de protest împotriva proiectului Codului muncii pregătit de guvern la începutul anului 1923, pentru a se adresa maselor cu unele probleme importante ale luptei generale a proletariatului. Moțiunea-apel adoptată în aprilie 1923 de mai multe sindicate din Turnu-Severin arăta pericolul pentru proletariat a noului Cod al muncii, a altor legi antimuncitorești, ofensiva declanșată de autorități și patroni împotriva clasei muncitoare prin restrângerea dreptului la organizare, mărirea orelor de lucru zilnic, stagnarea sau reducerea salariilor, introducerea lucrului în acord, nerespectarea repausului duminical etc., după care adresa muncitorimii din întreaga țară îndemna la organizare, unitate și acțiune. „Comisia locală — Sindicatul C.F.R., Sindicatul Șantierului Naval, Sindicatul port și Sindicatul croitorilor, pătrunși de gravitatea momentului și convinși că numai prin noi înșine putem apăra, menține și câștiga îmbunătățirea soartei noastre, adresăm maselor proletare, indiferent de partid politic, următorul apel: Veniți în sindicatele noastre de breslă, formați acolo unde nu există, sindicate noi..., faceți frontul unic al muncitorimii din România chiar pe deasupra capetelor celor ce s-ar opune“.¹⁰

Sindicatele unite din Craiova au militat pentru realizarea unității de acțiune și organizatorice a proletariatului. Ele s-au pronunțat deschis pentru unitatea de acțiune a muncitorimii, făcând demersuri în acest sens pe lângă organizațiile politice și profesionale social-democrate. Astfel, în alegerile comunale din februarie 1928, la Craiova s-a creat un comitet de front unic constituit din comuniști și social-democrați.¹¹

Alături de secțiunile P.C.R. și ale organizațiilor sale de masă, la Craiova au acționat secțiuni ale P.S.D. și Partidului Socialist Independent, ale organizațiilor sindicale și de tineret, ale altor partide. Ele au desfășurat în comun munca de pro-

pagandă în întreprinderi și ateliere, la sate și în cercuri de intelectuali, au organizat acțiuni cu caracter revendicativ cu ajutorul sindicatelor muncitorilor tipografi din Craiova, lucrătorilor manuali din portul Bechet.¹²

Amploarea luptelor revoluționare a impus conducerea acestui proces cu mai mare operativitate și eficiență a acțiunilor maselor, legăturile cu masele de oameni ai muncii din uzine, fabrici, cartiere și porturi, au impus organizațiilor partidului comunist din Oltenia să folosească posibilitățile oferite de sindicatele muncitorești care acționau legal mai cu seamă cele unitare — comuniștii, ceilalți membri ai sindicatelor unitare au militat pentru refacerea unității sindicale pe baze revoluționare, apărarea intereselor economice vitale ale oamenilor muncii, participarea la lupta generală condusă de P.C.R. pentru drepturi și libertăți democratice.

Conștienți de necesitatea unității de acțiune a clasei muncitoare, comuniștii din Oltenia s-au adresat în mai multe rânduri conducătorilor social-democrației locale, încheind în mai multe etape înțelegeri, organizând acțiuni comune pe bază de front unic. Rezultatele puteau fi și mai bune dacă atât comuniștii, cât și social-democrații locali manifestau mai multă înțelegere în relațiile dintre ei, dacă ar fi situat întotdeauna problemele generale ale unității de acțiune a clasei muncitoare deasupra unor chestiuni nesemnificative de ordin subiectiv și personal.

Desfășurând activitate în sindicatele muncitorești, comuniștii au cîștigat experiență politică în direcția îmbinării muncii ilegale cu cea legală, în apărarea intereselor vitale ale maselor muncitoare. Concluziile acestei experiențe demonstau că era posibilă adoptarea unor forme de manifestare legală a P.C.R. în viața politică generală a României. Acest deziderat a fost realizat în Partidul comunist prin intermediul B.M.T. creat în anul 1926 ca organizație de masă legală din care făceau parte comuniștii social-democrați, elemente radicale din partidul țărănesc și din alte organizații democratice. Înființarea acestei organizații de masă evidenția preocupările P.C.R. pentru încheierea alianței clasei muncitoare, cu țărănimea și cu celelalte mase muncitoare neproletare, grija sa de a avea o formațiune politică cu un program care să-i permită a acționa deschis. Partidul comunist condiționa unirea tuturor forțelor democratice în cadrul B.M.T. de acceptarea de către acestea a programului formulat și de desfășurarea luptei comune împotriva partidului și guvernului liberal. Deviza noastră, se subli-

nia într-un document al Partidului comunist — este front unic împreună cu muncitorii, țărani, cu toate partidele politice și cu toate masele care primesc programul nostru și sînt dispuse să lupte împreună cu noi pentru nimicirea partidului și a guvernului liber.¹²

Practic, s-a trecut la organizarea formațiunilor B.M.T., în toamna anului 1925 în preajma alegerilor comunale. La sfîrșitul acestui an, în urma activității secțiilor și a celulelor P.C.R. s-au constituit în Oltenia comitete locale ale B.M.T. la Turnu-Severin, Craiova și Corabia, iar la începutul anului 1926 la Calafat.¹⁴

Un moment important în viața P.C.R. și în viața politică a țării l-a constituit participarea B.M.T. la alegerile comunale din 1926, împreună cu partidul țărănesc, partidul național al poporului, cu organizații socialiste și social-democrate în cadrul „opozității unite“ pentru înfrîngerea în alegeri a guvernului liberal. În vederea realizării acestui obiectiv politic, organizațiile componente ale B.M.T. din Turnu-Severin, Craiova și Corabia au dus tratative cu organizațiile locale ale partidului țărănesc și partidului național, încheind acorduri de participare pe liste comune în alegeri. Campania electorală a permis candidaților B.M.T., mulți dintre ei membri ai P.C.R., să ia legătura cu muncitori, țărani și alți oameni ai muncii, să explice politica partidului comunist, să contribuie la întărirea influenței sale în mase.

În timpul întrunirilor electorale organizate de B.M.T. sau de opoziție, reprezentanți ai Secțiunii din Turnu-Severin și ai Comitetului Blocului au prezentat probleme de interes comun, au vorbit alegătorilor despre necesitatea unității mișcării sindicale, legalizarea partidului comunist, au protestat împotriva legilor antimuncitorești, a regimului deținuților politici din închisori, au cerut amnistie generală, pace cu toate țările, inclusiv cu Rusia Sovietică.¹⁵ Ridicarea și dezbaterrea unor asemenea probleme importante în fața maselor, au făcut ca luările de cuvînt ale reprezentanților partidului comunist și ai B.M.T. să fie primite cu entuziasm de către alegători.¹⁶ Acest lucru a ieșit în evidență și în ziua alegerilor cînd la Turnu-Severin și Craiova lista „opozității unite“ a întrunit un număr mai mare de voturi decît lista liberală. În țară au fost aleși 27 de consilieri comunali dintre candidații B.M.T.¹⁷ La Turnu-Severin au devenit consilieri comunali Mihai Vacovei, avocat, Vasile Arșeanu, croitor, Ion Crăciunescu, lucrător la Șantierul naval

și Matei Smeadu, lucrător la Atelierele C.F.R., propuși candidați de către comitetul local al blocului.¹⁸

Succesele obținute în alegerile comunale evidențiau valabilitatea B.M.T., dar și necesitatea luării unor măsuri unitare pentru consolidarea activității lui. În acest scop, la 18 aprilie 1926 a avut loc la Turnu-Severin Conferința pe țară a comitetelor de front unic ale B.M.T.,¹⁹ la care au luat parte reprezentanți ai comitetelor din București, Timișoara, Oradea, Arad, Brașov, Iași, Turnu-Severin și Craiova.

Conferința de la Turnu Severin a avut efecte pozitive asupra activității ulterioare a Blocului deoarece a pus bazele organizate ale acestuia, a elaborat o linie unitară de acțiune pe întreaga țară, tactica de luptă în campania electorală pentru alegerile generale parlamentare, a adoptat programul electoral al organizației, a ales pentru prima dată organele centrale de conducere ale B.M.T.

După conferința de la Turnu-Severin, Partidul Comunist Român a făcut pregătiri intense pentru a participa, prin intermediul B.M.T. la alegerile parlamentare din mai 1926. Militanții revoluționari din Turnu Severin, Craiova, Corabia, Calafat, Tg.-Jiu au tipărit și răspândit manifeste cu Programul B.M.T., au organizat întruniri la care comuniștii Mihai Cruceanu, Ion Pirvan, Ilie Diaconescu, State Ciuhurezu și alții au popularizat și explicat lozincile și revendicările cu care B.M.T. se prezenta în alegeri, legalizarea P.C.R., amnistie generală, desființarea stării de asediu, închegarea Frontului Unic Muncitoresc, menținerea păcii cu toate popoarele etc.²⁰

Pentru înfăptuirea Frontului Unic al proletariatului și obținerea de succese în confruntarea electorală, C.C. al B.M.T. a propus federației partidelor socialiste să meargă împreună cu alegerile generale din 1926, avînd la bază programul blocului. Dar n-a găsit înțelegerea necesară la conducătorii sociali-democrați și socialiști. Trebuie remarcat însă faptul că nereușita s-a datorat și atitudinii rigide a unor conducători ai B.M.T. care au insistat ca acordul ce se va încheia să aibă caracter permanent. Cu toate că B.M.T. recomandase membrilor săi ca „Acolo unde nu sînt liste ale Blocului să se voteze listele social-democrației”.²¹ Ca urmare a lipsei de unitate între cele două organizații (B.M.T. și F.P.S.R. nn) n-a pătruns în parlament nici un reprezentant al clasei muncitoare.

Militanții comuniști din Oltenia au continuat să ia parte la acțiunile cu caracter național organizate de B.M.T., contri-

buind la dezbaterile și clarificarea unor probleme generale ale mișcării muncitorești din țara noastră.

La Conferința B.M.T. din iunie 1927 au fost prezenți și M. Păunescu din partea organizației locale Turnu-Severin și Ilie Diaconescu, din partea organizației B.M.T. Craiova. Cunoscător al problemelor unității mișcării muncitorești din România, M. Păunescu a subliniat în Intervenția lui necesitatea ca social-democrația română să nu fie analizată global, ci nuanțat avînd în vedere existența elementelor de stînga în interiorul ei, receptive la colaborarea cu comuniștii în interesul proletariatului. Din această constatare justă el trage concluzia realistă că în etapa respectivă existau condiții favorabile pentru făurirea Frontului Unic Muncitoresc.²² Era însă necesară o perioadă de cuonaștere mai profundă, de apropiere reciprocă de suplețe și realism din partea comuniștilor și social-democraților în inițierea și înfăptuirea unor acțiuni muncitorești comune, împotriva exploatării și asupririi, pentru triumful cauzei clasei muncitoare.

Puternicele bătălii revoluționare ale muncitorilor ceferiști și petroliști din ianuarie-februarie 1933 au avut un puternic ecou în rîndurile maselor populare din Oltenia.

Organizate de P.C.R. pe baza unității de acțiune a clasei muncitoare, luptele greviste de la începutul anului 1933 au constituit un exemplu strălucit de înfăptuire a frontului unic al tuturor muncitorilor, indiferent de apartenența lor politică, au demonstrat cu vigoare că forța clasei muncitoare constă în unitatea ei, ca o condiție esențială pentru asigurarea rolului conducător al proletariatului în lupta întregului popor pentru revendicări economice și politice.

În anul 1929, comuniștii din Oltenia și-au îmbunătățit munca în rîndul sindicatelor unitare, prin intermediul cărora realizarea mobilizării oamenilor muncii la acțiuni revoluționare pentru cucerirea de revendicări general-democratice. La Turnu-Severin, autoritățile locale reclamau, în aprilie 1929 o activitate febrilă din partea conducătorilor sindicatelor unitare.²³ Solidarizîndu-se cu eroi luptători de la Grivița și de pe Valea Prahovei, comuniștii și social-democrații craioveni au difuzat în noaptea de 27 spre 28 februarie manifeste șapilografiate prin care cereau eliberarea luptătorilor arestați. În iunie 1934, muncitorii, țărani, intelectuali, și funcționari din Craiova și din întregul județ au condamnat energic procesul intentat conducătorilor muncitorilor ceferiști și petroliști. Tot

la Craiova s-a reușit să se unească în front comun sindicatele timplarilor, brutarilor și metalurgiștilor, obținând pe această cale unele revendicări pentru muncitori.²⁴

În anii următori organizațiile partidului comunist și ale Partidului-social democrat din Turnu-Severin, Olt, Vâlcea, Tg.-Jiu, Craiova, Corabia au acționat cu mai multă hotărâre în direcția întăririi capacității de luptă, au reușit să-și îndrepte tot mai mult activitatea spre problemele vitale fundamentale ale clasei muncitoare. În acest scop lupta pentru unitate de acțiune cuprindea mase tot mai largi, cîștigă teren cu fiecare zi, determinînd schimbări de poziție și la unii lideri social-democrați. Sub acest raport este semnificativă poziția adoptată de Conferința regională Oltenia a P.C.R. din 20 iulie 1935²⁵ care, desfășurată în condiții de adîncă ilegalitate, venea să confirme încă o dată valabilitatea și forța de care dispunea partidul în această parte a țării, grija deosebită a comuniștilor locali de a duce chiar în condițiile de represiune și teroare lupta pentru mobilizarea maselor muncitoare, identificarea luptei lor împotriva fascismului și a războiului, ca sarcină importantă și specială a organizațiilor P.C.R., a celorlalte forțe progresiste, patriotice din regiune, alcătuirea și dezbaterea cu toți muncitorii a revendicărilor economice și politice, alegerea din rîndul muncitorilor a comitetelor de acțiune, ca organisme ale frontului unic de luptă.

La realizarea importantelor obiective și sarcini ce stăteau în fața partidului comunist, a poporului nostru, în anii 1924—1940 au fost și pentru forțele revoluționare și democratice din Oltenia, ani de luptă împotriva pericolului fascist de apărare a drepturilor și libertăților democratice, a independenței și integrității țării.

Comuniștii social-democrați, socialiști, muncitori socialiști, unitari socialiști, forțele democratice s-au pronunțat ferm pentru colaborare în lupta împotriva pericolului fascist extern și intern. Secțiunile locale ale Blocului pentru apărarea libertăților democratice, Ligii muncii, Comitetul român pentru pace, grupul avocaților democrați au militat pentru unirea tuturor forțelor interesate în bararea drumului fascismului, pentru organizarea ajutorării și apărării revoluționare și antifasciștilor, aflați în închisori, pentru antrenarea clasei muncitoare la acțiuni.

În județele Olteniei, organizațiile partidului comunist și ale social-democrației au desfășurat intense acțiuni de clarifi-

care și organizare a clasei muncitoare în sindicate, militând permanent pentru consolidarea Confederației generale a muncii.

Este semnificativ în acest sens Apelul-manifest adresat de C.C. al P.C.R. muncitorimii din județul Mehedinți pentru înfăptuirea Frontului Unic Muncitoresc și unității sindicale * în vederea organizării luptei împotriva exploatării și a fascismului, apel primit cu satisfacție și aplicat în viață, de muncitorimea din întreaga Oltenie.²⁶ Cele 30 de organizații sindicale existente în ținutul Olteniei, aflate sub influența comuniștilor, social-democraților și socialiștilor-unitari, înțelegând imperativul unității muncitorești s-au reorganizat și afiliat la Confederația Generală a Muncii.²⁷

Acționând în spiritul revoluției Conferinței regionale Oltenia a P.C.R. din iulie 1935, care a pus în evidență necesitatea continuării luptei pentru unitate în sindicate,²⁸ la Turnu-Severin, Craiova, Rîmnicu-Vâlcea, Slatina, Ocnele Mari, Calafat, Corabia etc., sindicatele muncitorești au desfășurat acțiuni permanente în spiritul unității de acțiune în sindicate, a realizării pe această bază a Frontului Unic Muncitoresc.²⁹

Uniunea sindicală a ieșit puternic în evidență cu prilejul alegerilor pentru camera de muncă din anul 1936. Sindicatele muncitorești care făceau parte din circumscripția camerei de muncă din Craiova, constituite în Frontul democratic muncitoresc, au difuzat un manifest în rîndurile tuturor muncitorilor din fabrici și ateliere, prin care se arăta necesitatea de a alege în conducerea camerei de muncă pe reprezentanții lor cei mai conștiințioși și devotați, care să le apere interesele și să vegheze la aplicarea legislației muncitorești.³⁰ Muncitorii erau chemați să respingă lista nr. 2 care cuprindea îndeosebi candidații din rîndul șefilor de ateliere și să voteze lista nr. 1, a lucrătorilor pe care figurează elemente cinstite și oțelite în lupta pentru dezrobirea clasei muncitoare.³¹ În rîndul acestora din urmă se aflau membri ai P.C.R., P.S.D., P.S.U. și muncitori neîncadrați politic, cu autoritate în masele muncitorești, hotărîți să lupte pentru cauza proletariatului.

Frontul Unic Muncitoresc la nivelul partidelor politice ale clasei muncitoare continua să nu fie realizat, cu toate propunerile și insistențele P.C.R. Totuși, în anul 1934 au avut loc două evenimente importante pentru unitatea națională a proletariatului din România. Primul se referea la protocolul încheiat între P.C.R. și P.S.D. pentru încetarea politicii pe timpul acțiunilor comune, cu menținerea dreptului la o critică obi-

ectivă ; lupta comună pentru unele revendicări propuse de P.C.R. ; organizarea de acțiuni pentru solidaritatea cu poporul spaniol. Al doilea eveniment privea acordul de front unic încheiat între Liga muncii și Comitetul Național Antifascist (organizație de masă legală creată și condusă de P.C.R.) și P.S.U. pe baza unui program de revendicări inspirat din platforma propusă de partidul comunist pentru încheierea unității de acțiune a clasei muncitoare. În vederea îndeplinirii prevederilor din program s-a creat un comitet de coordonare al frontului unic a cărui existență a fost scurtă, deoarece, în noiembrie 1934, guvernul l-a dizolvat împreună cu organizațiile de masă legal existente.

Sigur, aceste înțelegeri la nivel național au avut influență pozitivă asupra unității de acțiune pe plan local. Conducătorii mișcării muncitorești din județele Olteniei, îndeosebi comuniștii au inițiat unele acțiuni pentru înfăptuirea frontului unic de jos al oamenilor muncii în lupta împotriva regimului burghezo-moșieresc.

Pe baza sarcinilor și obiectivelor stabilite de P.C.R. și în conformitate cu acordurile sau înțelegerile realizate de organizațiile P.S.D. și P.S.U. din Turnu-Severin și Craiova clasa muncitoare a acționat în front unic cu prilejul unor greve, al alegerilor pentru camerele de muncă, în cadrul acțiunilor organizate împotriva scumpetei, pentru dreptul la organizare și instruire, pentru dizolvarea organizațiilor fasciste și profasciste etc. La Turnu-Severin în anii 1935—1936 s-au încheiat asemenea acorduri între organizațiile locale ale P.C.R., P.S.D., P.S.U. pentru organizarea de acțiuni comune în vederea apărării zilnice ale clasei muncitoare, a drepturilor și libertăților democratice.

Deși au avut loc multiple acțiuni comune ale clasei muncitoare inițiate de P.C.R. în colaborare cu P.S.D. și P.S.U., Frontul Unic Muncitoresc pe plan național nu s-a îndeplinit. Cu toate acestea însă activitatea desfășurată de clasa muncitoare pentru unitatea de acțiune a contribuit activ la creșterea și consolidarea mișcării de rezistență antifascistă și antihitleristă a poporului român, clasa muncitoare condusă de partidul comunist a reprezentat, în fapt, forța principală a acestei mișcări.

Pentru a îndeplini acest deziderat, coalizarea pe o platformă comună a forțelor democratice, antifasciste, partidul comunist a creat și îndrumat, în acești ani, un număr însemnat de organizații de masă legale. În județele Olteniei cele mai

active organizații de masă legale au fost „Liga muncii“, „Blocul pentru apărarea libertății democratice“ și „Uniunea Democratică“. Mișcarea antifascistă și lupta pentru cucerirea libertăților democratice au cunoscut noi dimensiuni în această parte a țării odată cu creșterea și activitatea organizațiilor de masă legale, îndeosebi a „Blocului democratic“.

În Oltenia, au luat ființă secțiuni ale Ligii muncii, în Craiova și Râmnicu-Vâlcea.³² În campania electorală din anul 1933, când Liga muncii a depus candidați în 45 de județe, inclusiv în Vâlcea, Romanați, Dolj și Mehedinți, comitetele Ligii din Craiova și Râmnicu-Vâlcea și-au sporit activitatea în rindul maselor. „Munca noastră — se sublinia în manifestul electoral al Ligii muncii din Râmnicu-Vâlcea, nu e reglementată, repausul nu se respectă, salariile și pensiile nu ni se plătesc, taxele și birurile ne doboară, sîntem concediați la bunul plac al stăpînilor. Toată Valea Lotrului geme în exploatarea barbară a societății.“^{32b1s} Manifestul sublinia necesitatea unirii muncitorimii într-un front comun de luptă împotriva exploatării și asupririi pentru apărarea intereselor lor vitale.

În noiembrie 1934, guvernul burghezo-moșieresc a desființat organizațiile de masă democratice legale, activitatea lor fiind considerată periculoasă pentru securitatea statului.

După dizolvarea organizațiilor legale ale Ligii muncii, Partidul comunist nu se putea lipsi de un instrument legal, prin care să organizeze și să conducă mișcarea antihitleristă și antifascistă. În acest scop, în 1935, a creat „Blocul democratic“, organizație care a continuat pe un plan superior, activitatea desfășurată de B.M.T. și Liga muncii. În Oltenia au luat ființă și au desfășurat o intensă activitate un comitet la Turnu-Severin, iar la Râmnicu-Vâlcea, Corabia, Caracăl și Calafat, comitete locale ale Blocului democratic, din care au făcut parte muncitori comuniști și sociali-democrați.

În județele Mehedinți și Vâlcea s-au creat asemenea comitete și în mediul rural în vederea atragerii țărănimii la lupta pentru cîștigarea revendicărilor cuprinse în programul Blocului.³³

Odată cu apariția și dezvoltarea acestei organizații de masă legale, mișcarea antifascistă și activitatea pentru realizarea unui larg front popular în Oltenia, îndeosebi în județul Mehedinți s-a ridicat pe o treaptă superioară.

Activitatea politico-organizatorică deesfășurată de Blocul democratic a ieșit puternic în evidență cu prilejul pregătirii și desfășurării alegerilor parlamentare parțiale de la 18 februarie

1936 din județele Hunedoara și Mehedinți. Pentru asigurarea succesului în alegeri s-a realizat pe plan local o coaliție de forțe democratice în care au intrat B.A.L.D., Frontul plugarilor, Madosz, Partidul Socialist (Popovici), organizațiile P.S.D. și P.N.T. Din partea frontului comun al forțelor democratice a fost propus să candideze în alegeri, la Mehedinți, Dr. Nicolae Lupu.

Înfăptuirea Frontului popular în lupta comună împotriva fascismului era prezentă în toate acțiunile inițiate de organizațiile din Turnu-Severin ale Blocului Democratic de construcții locale.

Într-un manifest electoral din anul 1936 al acestei organizații adresat muncitorilor și țăranilor mehedințeni se sublinia necesitatea că „în lupta noastră împotriva fascismului trădător de patrie și de neam, voi nu sînteți singuri, în toate colțurile țării noastre, poporul muncitor se ridică contra bandelor hitleriste-fasciste. Muncitori și țărani din Mehedinți faceți din Frontul popular o realitate vie, de neînvinc., faceți din Mehedinți o fortăreață populară de patriotism antifascist“,³⁴ sau manifestul intitulat „Muncitori, țărani, intelectuali, mici meseriași din Turnu-Severin vă chemăm să vă uniți în front comun, să impuneți prin forța noastră ce o reprezentați salarii la nivelul scumpetei ; 8 ore de muncă pe zi, ajutor șomerilor și țăranilor săraci și cei loviți de secetă“.³⁵

Concludent pentru a ilustra starea de spirit, antifascistă, și patriotismul maselor populare din Dolj a fost azeziunea largă la victoria forțelor democratice în alegerile parlamentare parțiale din Mehedinți de la 18 februarie 1936 ; participarea la manifestările și demonstrațiile antifasciste de la Craiova din 21 mai 1936, la care au luat parte peste 10 000 de muncitori, meseriași, funcționari, țărani care s-au solidarizat cu militanții antifasciști judecați la Craiova ; toate acestea demonstrează în fapt participarea activă a maselor populare din Dolj la lupta pentru apărarea drepturilor și libertăților democrației, confirmându-se ceea ce menționa ziarul Scinteia din iulie 1936 că la Craiova „guvernul s-a lovit de o puternică opoziție antifascistă“.³⁶

Situația creată în România prin instaurarea dictaturii regale, a pus în fața partidului comunist, a celorlalte forțe democratice sarcini deosebit de complexe. Se ridică acum cu acuitate problema că, în funcție de condițiile interne și externe, Partidul comunist să folosească noi și eficiente forme și

metode de luptă care să dinamizeze masele și să le mobilizeze împotriva dictaturii regale, a fascismului și hitlerismului pentru apărarea independenței și suveranității țării.

În aceste condiții se impunea mai mult ca oricând coalizarea tuturor forțelor populare și patriotice într-un front comun de luptă, a cărui premisă de bază trebuia s-o constituie Frontul Unic Muncitoresc, deziderat major al luptei antifasciste și antihitleriste pentru a cărui înfăptuire partidul comunist milita de multă vreme.

Colaborarea dintre partidele clasei muncitoare în această etapă istorică a fost influențată pozitiv și de afirmarea tot mai puternică a unui spirit novator, realist în politica partidului comunist, precum și de întărirea pozițiilor aripii de stînga din Partidul Social-Democrat, prin excluderea din rîndurile sale a liderilor de dreapta care își oferiseră serviciile dictaturii regale. În acest context se înscriu acțiunile inițiate de organizațiile județene ale partidului comunist pe linia reorganizării și întăririi propriilor organizații.

În aceste împrejurări, obiectivul principal al tacticii organizațiilor partidului comunist din Oltenia a fost realizarea unității de acțiune a clasei muncitoare, a frontului unic muncitoresc ca bază a unei cuprinzătoare concentrări de forțe democratice și antifasciste, problemă prioritară aflată în atenția Conferinței regionale a Partidului comunist din Oltenia din iulie 1935, și a primei conferințe a regionalei U.T.C., a fost confirmat în practică, prin participarea în comun a comuniștilor, social-democrați, socialiștilor-unitari, socialiștilor la acțiunile greviste desfășurate în acei ani, la campaniile electorale, alegerile comunale și județene, la organizarea unor manifestații cu caracter antifascist și antirevizionist.³⁷

În clarificarea acțiunii de colaborare a partidelor clasei muncitoare, un rol important l-a avut plenara C.C. al P.C.R. din iunie 1939, care a stabilit ca sarcină centrală a partidului comunist intensificarea eforturilor pentru înfăptuirea F.U.M. și a unui larg front al forțelor politice care să lupte pentru oprirea agresiunii fasciste, zdrobirea agenturii hitleriste din interior și doborîrea dictaturii regale.³⁸ În această situație partidul comunist a adresat întregului popor apelul fierbinte de a fi gata pentru apărarea gliei strămoșești. Organizațiile partidului comunist din toate județele Olteniei au inițiat și desfășurat multiple acțiuni în scopul mobilizării comuniștilor, a celorlalți oameni ai muncii la lupta pentru apărarea pămîntului

natal, a independenței și suveranității României. În anul 1939, militantul comunist Ion Popescu Puțuri a adresat clasei muncitoare din Oltenia un manifest intitulat „Muncitorimea trebuie să apere azi hotarele țării”.³⁹ Manifestul atrăgea atenția asupra pericolului ce-l reprezintă pentru națiunea română, organizația fascistă Garda de Fier, indicînd totodată măsurile ce trebuiau întreprinse pentru eliminarea definitivă a acesteia din viața politică a țării, apărarea integrității teritoriale și a suveranității patriei.

Instaurarea dictaturii regale a creat o situație nouă, deosebit de complexă, pentru lupta forțelor muncitorești și democratice.

Militînd pentru realizarea unei largi coaliții de forțe politice în vederea combaterii primejdiei care plana asupra țării, Partidul Comunist Român n-a pierdut nici-un moment din vedere necesitatea principială și practică a unității clasei muncitoare sub semnul Frontului unic și la inițiativa comuniștilor din Craiova, Turnu-Severin, Caracal, Corabia, Tg.-Jiu, Vîlcea și Calafat s-au desfășurat numeroase acțiuni muncitorești, îndreptate împotriva proiectului guvernamental de reorganizare a sindicatelor, cerîndu-se respectarea dreptului de organizare și a celorlalte libertăți cetățenești. Prin moțiuni și memorii, muncitorii comuniști, social-democrați, socialiști și de alte orientări politice, precum și cei neîncadrați în vre-un partid politic au cerut Conferinței Generale a Muncii să întreprindă o acțiune coordonată sub lozincă „Zid în jurul sindicatelor”.

După cum releva tovarășul Nicolae Ceaușescu, referindu-se la orientarea și activitatea desfășurată de P.C.R. în perioada anilor 1933—1939 împotriva fascismului, pentru apărarea suveranității și independenței naționale a României, „Eroica luptă dusă în acei ani de partidul comunist în fruntea clasei muncitoare și a unor largi forțe progresiste sub steagul democrației și independenței țării, atitudinea lucidă a unor grupări politice ale claselor conducătoare au stăvilit pentru un timp ascensiunea spre putere a organizațiilor fasciste și înrobirea țării generale naziste”.⁴⁰

Manifestațiile antifasciste și antirăzboinice de la 1 Mai 1939 din România se înscriu ca momente însemnate în cadrul general al acțiunilor de masă revoluționare organizate și conduse de partidul comunist. Este deosebit de important faptul că în mod simultan, în această zi de 1 Mai 1939, comuniștii, socialiștii și social-democrații și-au unit glasul în apărarea drepturilor și libertăților democratice împotriva fascismului și

hitlerismului, și-au afirmat hotărîrea de a lupta cu fermitate și pînă la sacrificiul suprem pentru independența și suveranitatea de stat a României.⁴¹

Lupta antifascistă și antihitleristă a maselor populare din Oltenia a cunoscut o puternică amplificare în lunile august—septembrie 1940, în condițiile în care poporului român i-a fost impus Dictatul de la Viena. Puternicele manifestări de masă din județul Dolj, în fruntea cărora s-au aflat comuniștii, au exprimat un viguros protest față de gravele amputări teritoriale ale țării și, în același timp ferma hotărîre de a apăra cu arma în mînă frontierele patriei, independența și suveranitatea ei.

Mișcarea de rezistență din Oltenia a folosit în mod eficient sabotajul și acțiunile de partizani, ca forme de luptă specifice perioadei dictaturii militarofasciste și războiului hitlerist. În această închețare comuniștii, social-democrații, muncitori și țărani fără de partid au participat din plin la zdrobirea regimului fascist și a armatei hitleriste în România.⁴²

Creșterea rezistenței antifasciste în interiorul țării, înfringerile suferite pe front au determinat apariția și dezvoltarea crizei regimului dictatorial fascist antonescian. În aceste condiții grele, P.C.R. a fost singura forță politică a țării, care a preconizat soluții realiste și clare pentru rezolvarea marilor probleme care stăteau în fața poporului român. Astfel, în a doua jumătate a anului 1943, conducătorii comuniști aflați în lagărul de la Tg.-Jiu au elaborat un plan de acțiune cu privire la răsturnarea dictaturii militarofasciste, scoaterea țării din războiul antisovietic și alăturarea ei la coaliția antihitleristă. Planul mai preconiza o serie de măsuri politice care să asigure îndeplinirea acestor obiective majore printre care: întărirea capacității politice și organizatorice a partidului comunist, intensificarea activității de edificare a F.U.M.... realizarea în jurul Frontului patriotic și antihitlerist a unei largi coaliții de forțe politice antifasciste și antihitleriste inclusiv cu reprezentanții marii burghezii, cu cercurile Palatului regal.⁴³

În toate județele Olteniei organizațiile partidului comunist și ale Partidului Social-Democrat, syndicatele, Frontul plugarilor, Apărarea Patriotică au difuzat un vast material de propagandă în rîndul populației, chemînd-o la lupta pentru eliberarea patriei și zdrobirea Germaniei fasciste. Sînt concludente în acest sens, chemările, fluturașii și afișele difuzate în rîndul populației în toamna anului 1944 — „1 500 000 de români gem de patru ani sub jugul grofilor maghiari, slugile mîrșave ale

lui Hitler". „Ostași români! poporul român ordonă: la asalt pentru eliberarea slugilor lui ungurești, este un război drept". „Jos dictatul hitlerist de la Viena".⁴⁴

După 4 aprilie 1944, conducerea Partidului comunist din România a inițiat unele măsuri operative pentru consolidarea organizatorică și politico-ideologică a partidului comunist în conformitate cu cerințele muncii în timp de război. Printre obiectivele de bază exista și o asemenea precizare legată de intensificarea muncii de creare a Frontului Unic Muncitoresc și coalizarea în jurul său a tuturor forțelor nefasciste, continuarea activității de atragere a armatei în lupta antifascistă și antihitleristă etc.

Ținând seama de rolul tot mai important al proletariatului în realizarea dezideratelor majore ale momentului Partidul Comunist și-a amplificat eforturile spre colaborarea cu Partidul Social în vederea întăririi unității de acțiune a clasei muncitoare — obiectiv fundamental hotărîtor al luptei împotriva fascismului și hitlerismului. Prestigiul, autoritatea și influența Partidului comunist asupra proletariatului, inclusiv asupra muncitorimii social-democrate, devenise tot mai evident conturîndu-se din ce în ce mai clar rolul său de factor politic în jurul căruia acționau forțe politice, antifasciste. În lupta comună împotriva regimului fascist antonescian și a Germaniei naziste s-a cimentat unitatea proletariatului, s-au întărit legăturile dintre muncitorii comuniști și social-democrați; ideea realizării Frontului Unic Muncitoresc cîștiga tot mai mult teren și numeroși adepți în masele muncitoare. Cursul ireversibil al evenimentelor a dus la modificări pozitive și în poziția conducerii P.S.D., ai cărui lideri de dreapta tergiversează încheierea acordului de front unic cu comuniștii.

Intensificarea contactelor Partidului comunist cu reprezentanții de frunte ai P.S.D. ca: Rădăceanu, Ștefan Voitec și alții, tratativele desfășurate între cele două partide au drept rezultat realizarea, în aprilie 1944, a acordului cu privire la înfăptuirea F.U.M. În manifestul programatic dat către țară se arăta că P.C.R. și P.S.D. au pus la temelie activității Frontului Unic Muncitoresc lupta pentru promovarea intereselor fundamentale ale țării, pentru independența și suveranitatea acesteia, ca și a cerințelor imediate economice și social-politice ale maselor de oameni ai muncii fără deosebire de naționalitate, vestind întregii țări că proletariatul, clasa cea mai înaintată a societății românești, credincioasă tradițiilor sale revoluționare — se găsește în fruntea luptei pentru o Românie li-

beră, independentă, democratică. „Muncitorimea își stringe astăzi rîndurile — se menționa în manifest — în front unic, la noi ca pretutindeni“. ⁴⁵ „Manifestul — arăta tovarășul Ștefan Voitec — n-a fost numai o chemare la luptă, dar și semnalul pentru intensificarea acțiunii, în sfîrșit unite, a forțelor muncitorești, pentru doborîrea dictaturii și curmarea unui război criminal. A fost o dovadă vie, de maturitate, de răspundere și de conștiință muncitorească“. ⁴⁶

Frontul Unic Muncitoresc, încheșat pe tărîm politic, devenea factorul hotărîtor al mobilizării poporului român în lupta pentru doborîrea dictaturii fasciste și scoaterea țării din războiul hitlerist. Crearea Frontului Unic Muncitoresc a sporit forța și hotărîrea clasei muncitoare, a asigurat unitatea sindicală, ducînd nemijlocit la intensificarea și lărgirea acțiunilor ei și, implicit, la creșterea rolului proletariatului în lupta împotriva fascismului și războiului, la extinderea influenței sale asupra celorlalte pături muncitoare ale populației. Este concludentă, sub acest aspect, scrisoarea Conducerii provizorie cu funcții operative a P.C.R. adresată la 1 iulie 1944 activului de partid din lagărul de la Tg.-Jiu în care se aprecia că Frontul Unic Muncitoresc urmează să antreneze la luptă activă întreaga muncitorime din România, să lege această luptă de lupta întregului popor român pentru cucerirea independenței naționale, a suveranității și a integrității teritoriale. Pe acest temel al ridicării clasei celei mai înaintate, clasa muncitoare, partidul comunist a trasat sarcina refacerii „cu de la sine putere a organizațiilor sindicale“. Unificarea întregii mișcări muncitorești, „fundamentul și forța motrice a frontului național patriotic“, situarea proletariatului unit „în fruntea luptei de eliberare a poporului român“ ⁴⁷ au fost obiective importante.

Succesele obținute de partidul comunist în direcția consolidării organizațiilor proprii, a realizării unității de acțiune cu P.S.D., constituirea comitetelor Frontului unic, acțiunea de difuzare a manifestului de la 1 Mai au avut loc în condițiile ascuțirii la maximum a tuturor contradicțiilor regimului social-politic din România, ale intensificării măsurilor de represiune ale dictaturii fasciste.

Activitatea pe multiple planuri, desfășurată de clasa muncitoare, acțiunile comune duse de reprezentanții celor două partide muncitorești în cadrul frontului unic au avut o mare însemnătate în înfrîngerea șovăielilor și inconsecvenței partidelor burgheze, au grăbit realizarea politicii de alianță preconizate de P.C.R. încă din vara anului 1941.

Ca urmare a discuțiilor și tratativelor purtate de mai mult timp, partidul comunist a realizat în anii 1944 o înțelegere cu gruparea burgheza de sub conducerea lui Gh. Tătărăscu. Înprejurările externe favorabile, creșterea rapidă a stării de spirit antihitleristă în toate categoriile populației, realizarea acordului dintre P.C.R. și P.S.D., contactele stabilite de partidul comunist cu generali și ofițeri superiori și de cercurile proletariatului, dovedeau caracterul iluzoriu al planurilor liderilor partidelor „istorice” în posibilitatea găsirii unei soluții de ieșire din situația existentă fără participarea comuniștilor și a maselor populare. Teama de izolare totală și de compromitere politică i-au făcut pe conducătorii celor două partide burgheze să accepte conlucrarea cu partidele din Frontul Unic Muncitoresc și la 20 iulie 1944 să încheie cu acestea un acord de colaborare care a dus la constituirea Blocului Național Democrat. Crearea acestui organism politic a cărui platformă de acțiune cuprindea obiective cu caracter general-democratic printre care : înlăturarea dictaturii fasciste ; scoaterea României din războiul antisovietic ; alăturarea ei Națiunilor Unite ; eliberarea țării de sub ocupația germană ; restabilirea independenței și suveranității naționale și instaurarea unui regim democratic, a avut un rol însemnat în izolarea și mai mare a guvernanților fasciști. „După lungi și spinoase tratative cu conducerea diferitelor partide — se arată în scrisoarea conducerii provizorii a P.C.R. din iulie 1944 adresată activului de partid de la Tg.-Jiu — am ajuns la un acord principial, de constituire a Blocului Național Democrat, în componența căruia intră, în afară de noi și social-democrați, Partidul Național-țărănesc și cel liberal”.⁴⁸

Făurirea Blocului Național-Democrat, coalitiei de forțe care mergea de la comuniștii social-democrați pînă la cercurile Blocului, al cărui program cuprindea o bună parte din obiectivele manifestului Frontului Unic Muncitoresc, a constituit un pas însemnat în realizarea alianțelor politice necesare asigurării succesului în lupta împotriva dictaturii militaro-fasciste. Politica dusă de partidul comunist, de făurire a unității clasei muncitoare ca bază a unității forțelor antihitleriste, se dovedise a fi o politică realistă, eficientă. Realizarea Blocului Național Democrat și rolul jucat de partidul comunist în ansamblul alianțelor politice, nu au scăpat observației organelor informative naziste, care relatau la 5 august 1944 că „Evoluția politică internă din ultimele săptămîni arată clar o trecere a tuturor organizațiilor spre stînga, cu preluarea conducerii acestei organizații de către partidul comunist”.⁴⁹

După crearea Blocului Național Democrat colaborarea celor două partide din Frontul Unic Muncitoresc a crescut atât în amploare, cât și în profunzime, extinzându-se și asupra altor probleme cu caracter social politic. Fruntași ai P.C.R. și P.S.D. conclucrau fructuos în Comitetul de conducere a B.N.D. Sub influența dinamizantă a F.U.M., Blocul Național Democrat a luat măsuri pentru crearea comitetelor județene și locale, a comitetelor de acțiune pe profesii, precum și a altor colective și comisii însărcinate cu desfășurarea unor activități organizatorice. Reprezentanții P.N.T. și P.N.L. au respins propunerile făcute de comuniști și social-democrați în scopul cuprinderii în B.N.D. și a grupărilor politice care intrau în Frontul patriotic antihitlerist, cele două partide din Frontul Unic și-au continuat activitatea în afara B.N.D., urmărind realizarea unei intensități mai mari în mobilizarea maselor la lupta contra dictaturii fasciste și a războiului hitlerist. Partidul comunist a fost motorul acțiunii de antrenare a întregului popor în lupta antifascistă și antihitleristă de încheiere a unității Blocului Național Democrat, organizării forțelor politice nefasciste, de pregătire a clasei muncitoare pentru insurecție. Frontul Unic Muncitoresc și Manifestul din iulie 1944 chemau la luptă pe toți muncitorii, salariații, micii meseriași, întregul popor muncitor, indiferent de organizația din care fac parte și cei neorganizați, pentru salvarea țării. Adresându-se direct soldaților și ofițerilor manifestul îi chema să lupte, alături de muncitori, țărani și intelectuali, pentru izgonirea hitleriștilor de pe pământul României. Pornind de la faptul că B.N.D. nu cuprindea toate forțele patriotice antihitleriste din țară, că în afara sa mai acționau o serie de organizații democratice — Frontul plugarilor, Uniunea patrioților „Madosz-ul“ și altele — grupări cu care partidele burgheze din B.N.D. refuzau să colaboreze; același manifest cuprindea un vibrant apel la unire. „Popor român — se arată în manifest, — marea ofensivă comună a aliaților a început; Bestia hitleristă primește lovituri zdrobitoare la răsărit, apus, sud, pe mare și în aer, ceasul nimicirii complete a fiarei hitleriste se apropie. Muncitorimea unită în Frontul Unic Muncitoresc cheamă în ceasul acesta de grea cumpănă întregul popor român, toate partidele și organizațiile, acestea strânse în Blocul Național Democrat și acelea care se găsec încă în afara acestui bloc să formeze un singur front patriotic național“.⁵⁰

Difuzat în întreaga țară, manifestul F.U.M. din iulie 1944 a contribuit la intensificarea luptei antifasciste și democratice

a clasei muncitoare, la pregătirea maselor în vederea unor acțiuni hotărâtoare.

Activitatea partidelor clasei muncitoare în cadrul F.U.M. în direcția realizării unității de acțiune în întreprinderi, fabrici și uzine, în condițiile creșterii valului luptei antifasciste au avut o mare însemnătate atât în pregătirea clasei muncitoare, dar mai cu seamă a întregului popor pentru lupta sa pe calea armelor în vederea răsturnării dictaturii fasciste și alungării ocupanților hitleriști din țară. La chemarea comitetelor de front unic, a comitetelor patriotice și a celorlalte comitete bazate pe unitatea proletară, clasa muncitoare din întreaga Oltenie a trecut la formarea unor detașamente înarmate proprii — formațiunile de luptă patriotice. În Dolj, Gorj, Vâlcea și Olt încă din prima jumătate a anului 1944, s-a trecut la constituirea formațiunilor de luptă patriotice, la pregătirea depozitelor de armament, a pozițiilor de atac contra hitleriștilor.

La indicația conducerii partidului, organizațiile partidului comunist și social-democrate din Oltenia au editat foi volante și manifeste prin care chemau populația, clasa muncitoare la luptă armată pentru izgonirea ocupanților din țară, sub titlurile: „Afară cu ocupanții hitleriști din România“, „Jos dictatura fascistă antonesciană“⁵¹ etc.

Realizarea unității de acțiune a partidului clasei muncitoare în Frontul Unic Muncitoresc, lupta lor comună împotriva dictaturii fasciste antonesciene și a Germaniei hitleriste au determinat grăbirea și înfăptuirea insurecției de la 23 August 1944, au marcat pași importanți pe calea colaborării celor două partide ale clasei muncitoare în etapa imediat următoare.

Putem conchide că Frontul Unic n-a însemnat doar o însumare de forțe, ci o puternică bază de unire a maselor, coloana vertebrală a coalizării tuturor grupărilor patriotice și democratice pentru doborârea dictaturii fasciste, embrionul unității întregului popor în lupta pentru salvagardarea intereselor sale fundamentale, a însăși ființei naționale a țării. „Crearea Frontului Național Unic Muncitoresc între P.C.R. și P.S.D. în aprilie 1944 și apoi a Blocului Național Democratic au reprezentat o condiție importantă a victoriei insurecției naționale antifasciste armate de la 23 August 1944, în urma căruia regimul de dictatură militaro-fascistă a fost răsturnat“.⁵²

Revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944 a marcat începutul unei noi epoci de profunde transformări social politice și economice.

- ¹ Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Editura politică, București, 1975, p. 40.
- ² Nicolae Ceaușescu, „60 de ani de stăpînire devotată a poporului, de lupte pentru dreptate socială și libertate națională, pentru construirea socialismului și ridicarea bunăstării maselor, pentru independența patriei, colaborare internațională. Scînteia, 9.V.1981.
- ³ „Socialismul“ din 4 ianuarie 1922.
- ⁴ Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Editura politică, București, 1975, p. 40—41.
- ⁵ „Viața Muncitorească“ din 24 februarie 1929.
- ⁶ Arhivele statului, Craiova. Fondul Inspectoratului muncii. Dosar 1/1920-1921, f. 14.
- ⁷ Idem, inv. nr. 3/1922—1923, f. 104^{*}; „Socialismul“ din 25 iunie 1923.
- ⁸ Arhiva C.C. al P.C.R., fond 12, mapa 3/1923, „Viața sindicală“ 2/24.07. 1921.
- ⁹ „Socialismul“ nr. 95 și 2 din 29 nov. 1923 și 6 ian. 1924; „Muncitorul în alimentație“, nr. 2/13 ian. 1924. (Sindicatelor unitare au fost create în oct. 1923 din inițiativa P.C.R. după ce unitatea sindicală din România fusese spartă în Congresul sindicatelor de la Cluj din sept. 1923.
- ¹⁰ Documente din istoria partidului comunist și a mișcării muncitorești revoluționare din România — 1921—1924, Editura politică, București, 1970, p. 446.
- ¹¹ Anale de istorie nr. 1/1979, p. 82.
- ¹² Idem.
- ¹³ Arhiva C.C. al P.C.R. Fond nr. 95 dosar nr. 19, vol. I, f. 188. (la început sub denumirea de front unic, în procesul organizării și sub alte denumiri ca Blocul democrației muncitorești-țărănești, Blocul Muncitoresc Țărănesc, Blocul Muncitoresc etc.).
- ¹⁴ Idem, fondul nr. 1, mapa 102/1926, f. 2.
- ¹⁵ Arhiva C.C. al P.C.R., fond nr. 12, mapa 10/1926, f. 36.
- ¹⁶ Idem.
- ¹⁷ P.C.R. în viața social-politică a României, 1921—1944. Ed. Mil. 1971, p. 66.
- ¹⁸ Arhiva C.C. al P.C.R., fond nr. 12, mapa 10/1926. f. 36.
- ¹⁹ Idem, fond 21, dosar 17, fila 1—2.
- ²⁰ Idem, fond nr. 12, mapa 10/1926.
- ²¹ Cultura proletară — din 15 ianuarie 1927.
- ²² „Înainte“ din 19 iunie 1927.
- ²³ Arhiva C.C. al P.C.R., fond 12, mapa 13/1932, colecția 50, dosar nr. 3150, 599, dosar 3163, fila 179—180.
- ²⁴ L. Diaconu, Fl. Tănăsescu — Pagini de istorie revoluționară, Craiova, 1971, p. 101, 102.
- ²⁵ Arhiva C.C. al P.C.R., fond nr. 12, mapa 26/1935, f. 1—8.
- ^{*} Documentul era intitulat : Către poporul muncitor din județul Mehedinți și conținea printre altele, următoarele : Muncitori din Turnu-Severin, din Baia, din tot județul, încheiați Frontul Unic între noi toți, comuniștii social-democrați, ori fără de partid. Muncitori organizați, proclamați unitatea sindicală, fără să mai pierdeți un minut, la lupta pentru cuceririle noastre drepte și sfinte ! Învingeți prin luptă și foamea și reacțiunea... La luptă pentru piine, contra scumpetei, contra fascismului.

- ²⁶ A.I.S.I.S.P. Cota A — XIX — 19, f. 11.
- ²⁷ Arhiva C.C. al P.C.R. — fondul nr. 1, mapa 148/1936, f. 2.
- ²⁸ Arhiva C.C. al P.C.R. — fondul nr. 1, mapa 148/1936, f. 2 ; mapa 21/1935, f. 9, dosar nr. 3206, f. 6, fond 73, dosar 7141, f. 11.
- ²⁹ Arhiva C.C. al P.C.R., fondul 12, mapa 26/1935.
- ³⁰ Idem, fondul 28/1936.
- ³¹ Idem.
- ³² Arhiva C.C. al P.C.R., fondul nr. 22, mapa 19/1933.
- ^{32 bis} Idem fondul nr. 11, mapa 4/1933.
- ³³ Arhiva C.C. al P.C.R., fond 12, mapa 46/1935, fond 26, dosar 193, f. 3-4 ; dosar nr. 1150, f. 48—51, fond nr. 635, mapa 36/1936.
- ³⁴ Arhiva C.C. al P.C.R., fond nr. 63, mapa 14/1936.
- ³⁵ A.I.S.I.S.P. Cota A XIX — 58, f. 1.
- ³⁶ Scînteia din 15.VII.1936.
- ³⁷ Anale de istorie nr. 1/1979, p. 83.
- ³⁸ Lupta de clasă nr. 6 din 6 aug. 1939.
- ³⁹ Arhiva C.C. al P.C.R. — Colecția 50, dosar nr. 3158, partea aII-a, f. 454.
- ⁴⁰ Județul Dolj în contextul istoriei României. În anale de istorie nr. 1/1979, p. 84.
- ⁴⁰ Nicolae Ceaușescu — Partidul Comunist Român, continuator al luptei revoluționare și democratice a poporului român, al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România, Ed. politică, București, 1966, p. 43-44.
- ⁴¹ „Timpul“ din 3 mai 1939.
- ⁴² Romus Dima — Contribuții la studierea mișcării muncitorești din Oltenia, Ed. Scrisul românesc, Craiova, 1977, p. 222—223.
- ⁴³ Idem, p. 232.
- ⁴⁴ Lupta P.C.R. pentru cucerirea puterii politice și înfăptuirea reformei agrare în Oltenia, Craiova, 1968, p. 66—67.
- ⁴⁵ Documente din istoria Partidului Comunist din România, Buc., S.P.L.A., 1958, Ed. a II-a, p. 381—382.
- ⁴⁶ „Libertatea“ un act politic de hotărîtoare însemnătate — 1 Mai 1945.
- ⁴⁷ Arhiva I.S.I.S.P. cota 4 — VIII — II.
- ⁴⁸ Idem.
- ⁴⁹ G. Tutui, A. Petric — Frontul Unic Muncitoresc în România, Ed. politică, Buc., 1971, p. 72.
- ⁵⁰ Idem, p. 74.
- ⁵¹ Lupta P.C.R. pentru cucerirea puterii politice și înfăptuirea reformei agrare în Oltenia, Craiova, 1968, p. 50.
- ⁵² Nicolae Ceaușescu — Cuvîntare la Adunarea festivă consacrată aniversării a 80 de ani de la crearea Partidului Politic al clasei muncitoare din România, 30 martie 1973, Ed. pol., 1973, Buc. p. 31.